

Bartoš, Jaromír

K šedesátinám profesora K. Ohnesorga

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. A, Řada jazykovědná. 1966, vol. 15, iss. A14, pp. [7]-12

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/100440>

Access Date: 22. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

LUBOMÍR BARTOŠ

K ŠEDESÁTINÁM PROFESORA K. OHNESORGA

Profesor Karel Ohnesorg se narodil 11. března 1906 v Praze, kde po maturitě na reál. gymnasiu v Křemencově ul. se dal zapsat na filosofickou fakultu Karlovy university, zvoliv si jako studijní skupinu latinu a francouzštinu. Vedle svého studijního oboru, kde na něho působili především O. Jiráni, J. Ludvíkovský a M. Křepinský, studoval i v semináři O. Hujera a pracoval v seminářích Ot. Kádnera. Zde také vypracoval disertační práci na téma „Škola jednotná“ a byl pak promován v r. 1928. Byl to vliv O. Kádnera, že se Ohnesorg i později zajímal o aplikaci pedagogické teorie na praxi, jak se to projevovalo po celý jeho život v jeho činnosti pedagogické i v jeho vztahu k žákům a posluchačům. O fonetiku se zajímal Ohnesorg již od prvního semestru svých studií a pracoval v seminářích frankofila J. Chlumského, Rousselotova žáka, kde se učil přísné akribii i při těch nejběžnějších experimentech.

Od r. 1928 učil Ohnesorg na pražských středních školách. Po získání aprobace ze svých studijních předmětů v r. 1929, zapisoval se dále jako mimořádný posluchač na filosofické fakultě, aby mohl pokračovat v studiu fonetiky v Chlumského fonetické laboratoři, v níž pak pracoval od r. 1936 jako nehonoranový asistent, vedle svého působení na střední škole. Po smrti J. Chlumského zůstal dále ve fonetické laboratoři i za jeho nástupce prof. Hály, který po uzavření českých vysokých škol v r. 1939 přenesl vědeckou práci do Gramofonického archívu tehdejší České akademie věd a umění. Poněvadž tam nebyly přístroje a nebylo možno pokračovat v práci experimentální, počal se Ohnesorg zabývat fonetikou českých dialektů, zachycených na gramofonových deskách v archívu, a studiem fonetiky dětské řeči.

V květnu 1945 předešel Ohnesorg ze střední školy jako asistent na filosofickou fakultu, kde se aktivně podílel na organizačních pracích při nově budovaném Hálově Fonetickém ústavu. Na filosofické fakultě se také v r. 1948 habilitoval po předložení spisu *Fonetická studie o dětské řeči* a r. 1951 byl jmenován státním docentem. Přednášel pak a vedl semináře z oboru fonetiky pro posluchače románských jazyků. Vedle působení v Praze dojížděl pravidelně v letech 1951—1957 do Olomouce, kde vedl na filosofické fakultě Hálou založenou fonetickou laboratoř.

Po smrti prof. E. Šrámka suploval od dubna 1954 přednášky a cvičení z fonetiky na filosofické fakultě v Brně, kam se dal od 1. ledna 1955 převést, aby se staral i o mladou laboratoř, založenou Šrámkem po r. 1945. I po předcích rodem Pražan, oblíbil si brzy Brno, kam se v r. 1956 přestěhoval, aby si zde vybudoval nový domov a velmi rychle srostl s fakultním děním i s brněnským kulturním životem. R. 1957 byl jmenován profesorem a o rok později dosáhl hodnosti doktora věd.

E. Šrámek, který prošel školou Rousselotovou a pracoval dlouhá léta v Paříži, spojoval svou práci fonetickou s romanistikou a fonetická laboratoř byla přirozenou

součástí katedry západoevropské filosofie. To vyhovovalo i Ohnesorgovi, který jako žák Chlumského také obracel pozornost především k jazykům románským, ač v Brně ho vedly jeho učitelské povinnosti i k studiu fonetiky jazyků slovanských. A tak i nadále zůstala brněnská fonetická laboratoř součástí katedry romanistiky a fonetiky, kterou Ohnesorg v letech 1959—1962 vedl.

Ohnesorgova vědecká práce se nesla dvěma směry. Jednak to byla fonetika experimentální, která ho už jako studenta přitahovala tím, že její závěry byly vždy podepřeny objektivním zjištěním. Druhým jeho zájmem byla pedofonetika a odtud i pedolinguvistika. A zde se opět projevil Ohnesorgův zájem o realitu, o aplikaci teorie na praxi, ve spolupráci fonetiky s logopedií, která vyplnila velkou část jeho pracovních plánů.

Ve svých experimentálních pracích navazoval nejdříve menšími studii na práce Hálovy, ve spolupráci se sinologem O. Švarným pak vydal v r. 1955 spis *Etudes expérimentales des articulations chinoises*, v němž se objektivními metodami zjišťují realizace jednotlivých čínských fonémů. Výsledkem studia dětské řeči jsou jeho významné práce *O mluvním vývoji dítěte* (1948), *Fonetická studie o dětské řeči* (1948), *Druhá fonetická studie o dětské řeči* (1959) a vědecko-populární *Naše dítě se učí mluvit* (1959), dále pak řada článků, publikovaných v časopisech a sbornících domácích i zahraničních. Právě těmito pracemi se stal Ohnesorg známý i v cizině, kde jeho studie jsou často citovány a příznivě recenzovány. Svůj zájem o pedofonetiku přenesl Ohnesorg i na své mladší spolupracovníky i žáky a tak se stává brněnské fonetické pracoviště československým střediskem práce na tomto poli, uznávaným i v zahraničí. Fonetické pracoviště tu rozvíjí úspěšnou spolupráci ve výzkumu i se zahraničními pracovníky, kteří bývají jeho častými hosty, Ohnesorg sám několikrát v cizině přednášel a v *Internationale Vereinigung für Biophonetik* (ve Vídni) je koordinátorem pedofonetických výzkumných plánů v socialistických zemích.

Z portrétu Ohnesorgova nesmíme vynechat jeho práci popularizační a hlavně pedagogickou, protože bohudík právě jí zasvětil Ohnesorg velký kus svého života a do ní vkládal celé své srdce. Jeho zásluhou bylo soustředěno vyučování fonetiky konkrétních jazyků na fonetickém pracovišti a tak všichni posluchači lingvisté začali procházet ucelenou fonetickou přípravou. Ohnesorg dovede vyvolávat zájem posluchačů o svůj obor a obětavě vedl a vede řadu aspirantů, takže díky jemu budeme mít v budoucnosti dost pracovníků pro fonetiku různých jazyků i pro práci experimentální.

Neméně záslužné je Ohnesorgovo zapojení do celostátní logopedické akce, založené a organizované prof. M. Sovákem, v které bylo za leta od r. 1950 vyškolen v českých zemích i na Slovensku přes 3 000 logopedických asistentů. Ohnesorg se na této akci významně podílel a v jejím rámci přednesl několik set přednášek. Po léta také spolupracuje s brněnským rozhlasem a s brněnskými divadly při školení jejich pracovníků v české ortoepii a za několikaletého působení na Janáčkově akademii múzických umění se přičinil o mluvní výchovu našich mladých herců.

Při tom všem se prof. Ohnesorg nevyhýbá ani úkolům organizačním v četných funkcích, které přijímal, často na úkor vlastní práce, vždycky ochotně. V současné době je členem vědecké rady Fonetické laboratoře při Ústavu pro jazyk český ČSAV, členem vědecké rady Fonetického kabinetu bratislavské university, členem st. zkušební komise na filos. fakultě v Brně, členem její fakultní vědecké rady, členem redakce SPFFBU a předsedou Jazykovědného sdružení při ČSAV, pobočky v Brně.

A co říci závěrem? Šedesátka zastihuje prof. Ohnesorga v plné svěžesti, s mnoha plány do budoucna a přiznám se, že někdy se zdá, že i s větším životním elánem než

mají mnozí z nás, mladších. Vážíme si zkušeností a vědecké práce profesora Ohnesorga, jeho upřímných rad, všestranné podpory a skutečně neobyčejně přátelského vztahu k nám. Přejeme mu, aby i v dalších plodných letech si zachoval dobrou pohodu, svou laskavost i svůj optimismus, který tak dovede přenášet na své okolí. A co bychom si přáli my? Aby se profesor Ohnesorg cítil mezi námi dobře, tak jako jsme se vždy cítili my s ním.

SOUPIS PRACÍ K. OHNESORGA

h = heslo, k = knižní publikace, n = nekrolog, s = studie, článek, r = recenze, referát, u = učební text, skriptum, z = zpráva

Zkratky časopisů ČMF — *Časopis pro moderní filologii*, LF — *Listy filologické*, NŘ = *Naše řeč*, NV — *Naše věda*, PaedR — *Paedagogické rozhledy*, RH1 — *Revue pro výchovu hluchoněmých*, SaS — *Slovo a slovesnost*, SŠ — *Střední škola*, VŽ — *Věda a život*, Ztschr. Phon. — *Zeitschrift für Phonetik und Kommunikationsforschung*. — (Některé příspěvky pod jménem K. Orlík.)

Do této bibliografie nebyly pojaty články a recenze, publikované se zřetelem k práci na střední škole v časopisech *Střední škola* a *Věstník čs. profesorů*, dále pak řada středoškolských příruček a učebnic, z nichž některé vyšly v několika vydáních. — Rovněž jsou vypuštěny essaye i drobné zprávy a glosy novinářské.

1981

- 1 (r) Pio Vati (Sborník k výročí Vergiliovu). — LF 58 (1931) 55—57

1940

- 2 (r) Catullus, Kniha veršů (Přel. Ot. Smrčka). — LF 57 (1940) 452—453
3 (r) Fr. Bezlaj, Oris slovenskega knižnega izgovora. — ČMF 26 (1940) 581—582

1941

- 4 (r) J. Sabršul, Kvantita podjavorinského narečia. — ČMF 27 (1941) 202
5 (r) *M. Malý, Odezírání, most mezi ohluchlými a slyšícími — ČMF 27 (1941) 202—203
6 (r) Kl. Rektorisová, Stručná mluvnice pro herce. — ČMF 27 (1941) 404
7 (r) B. Hála—M. Sovák, Hlas, řeč, sluch. — SŠ 22 (1941) 240
8 (r) B. Hála, Akustická podstata samohlásek. — SŠ 22 (1941) 310

1942

- 9 (z) B. Hála, Akustická podstata samohlásek. — RH1 19 (1942) 19; LF 69 (1942) 211—212
10 (z) B. Hála—M. Sovák, Hlas, řeč, sluch. — RH1 19 (1942) 57
11 (z) B. Hála—M. Sovák, Hlas, řeč, sluch. — Pedagog. věstník 20 (1942) 232
12 (z) B. Hála, Řeč v obrazech. — SŠ 23 (1942) 41

1946

- 13 (s) *K akustice samohlásek*. — LF 70 (1946) 170—176
14 (s) *Chudoba češtiny?* — NŘ 30 (1946) 132—134
15 (r) B. Hála, Akustická podstata samohlásek. — ČMF 29 (1946); *Philologica I*, 19—29
16 (z) B. Hála, La nature acoustique des voyelles. (Résumé.) — (ČAVU, Praha, 1946, 8 str.)
17 (r) A. Martinet, La prononciation du français contemporain. — ČMF 29 (1946) 252—253

1947

- 18 (s) *O k a t v řeči dětské*. — LF 71 (1947) 15—19
19 (s) *Harmonická analýza ve fonetice*. — Fysika v technice I (1947) 75—82
20 (s) *Une contribution à l'étude de la nature acoustique des voyelles*. — Archives Néerlandaises de la phonétique expérimentale 20 (1947) 97—102
21 (s) *O vývoji dětské řeči a její fonetice*. — PaedR 3 (1947) 65—91
22 (s) *Bohatství jazyka*. — VŽ 13 (1947) 481—484
23 (z) *Příspěvek k studiu dětské řeči*. ČMF 30 (1947) 261
24 (r) J. Chlumský, Radiografie francouzských samohlásek a polosamohlásek. — ČMF 30 (1947); *Philol.* 2, 1—2
25 (r) M. Sovák, Stroboskopický výzkum hlasové pathologie. — ČMF 30 (1947); *Philol.* 2, 2—3

- 26 (r) M. Sovák, Kmitání hlasivek ve světle laryngostroboskopie. — Ibid.
 27 (r) J. Tarneaud, *Traité pratique de phonologie*. — ČMF 30 (1947); Philol. 3, 5—7
 28 (r) B. Hála—M. Sovák, Hlas, řeč, sluch (2. v.). — ČMF 30 (1947); Philol. 3, 5—7
 29 (r) B. Hála—M. Sovák, Hlas, řeč, sluch (2. v.). — *Pedag. revue* 1 (1947) 371
 30 (r) B. Hála—M. Sovák, Hlas, řeč, sluch (2. v.). — *Fysika v technice* 1 (1947) 414
- 1948
 31 (k) *O mluvním vývoji dítěte*. Praha, Jednota českých filologů (s. 71).
 32 (k) *Fonetická studie o dětské řeči*. — Praha, Spisy filos. fakulty Karlovy university, č. 52 (s. 178)
 33 (s) *K otázce veršové melodie*. — LF 72 (1948) 106—111
 34 (r) B. Hála—M. Sovák, Hlas, řeč, sluch (2. v.). — *PaedR* 4 (1948) 159—160
 35 (r) B. Hála, Úvod do fonetiky. *PaedR* 4 (1948) 160
- 1950
 36 (n) *Věra Mazlová*. — NV 27 (1950) — 195—196
- 1952
 37 (r) M. E. Chvátov, Nedostatki řeči u detej. — ČMF 35 (1951); Philol. 6, 49—50
 38 (z) *Pečujete správně o vývoj řeči svých dětí?* — *Zdraví lidu* 2 (1952) 131—132
- 1953
 39 (u) *Nástin fonetiky jazyka francouzského*. Praha, SPN (s. 79)
 40 (h) *gutturály, hlas hrtanový, hlasivková řeč, hláska, hláskosloví* — *Encyklopedie praktického lékaře*
- 1954
 41 (r) L. Kaczmarek, Kształtowanie się mowy u dziecka. — *SaS* 15 (1954) 178—182
 42 (r) M. Cohen, Sur l'étude du langage enfantin. — ČMF 36 (1954) 115—117
 43 (r) V. A. Bogorodickij, Vvedenije v izučenie sovremennych romanskich i german-skich jazykov. — *Sovět. jazykověda* 4 (1954) 276—277
 44 (z) *Un jubilé de la phonétique tchécoslovaque*. — *Lingua* 4 (1954) 223—229
 45 (z) *Profesor Hála šedesátinikem*. — ČMF 36 (1954) 46—48
 46 (z) *Jubileum české fonetiky*. — *Čes. jazyk* 4 (1954) 84—87
- 1955
 47 (k) K. Ohnesorg—Ol. Švarný, *Études expérimentales des articulations chinoises*. Praha, ČSAV (s. 76, 84 s. příloh)
 48 (s) *Růst slovní zásoby v dětské řeči*. — *Univ. Carolina, Philol. I*, 85—107
 49 (s) *Kapitola ze srovnávací fonetiky dětské řeči*. — *SPFFBU A* 3, 95—101
 50 (u) *Základní věci z fonetiky*. (Kapitola ve skriptech: M. Sovák, Defektologie speciální I, Logopedie. — Praha, SPN; s. 71—89)
 51 (s) *Hlásky znělé a neznělé*. — *Čes. jazyk* 5 (1955) 156—158
- 1956
 52 (u) *Nástin fonetiky jazyka španělského*. Praha, SPN (s. 51)
 53 (s) *Zvláštnosti řeči mluvené*. — *Novinářský sborník* 1 (1956) 406—416
 54 (s) *Frekvence dyslalií a jejich fonetický výklad*. — *Sborník Československé logopedie*, Praha (s. 100—113)
 55 (r) L. Kaczmarek, Kwestionariusz do ustalenia zaburzeń mowy (dyslalii) u dzieci. — *SPFFBU A* 4, 123
 56 (r) M. Kloster-Jensen, Précis de prononciation française. — *SPFFBU A* 4, 128—129
- 1957
 57 (r) P. Smoczyński, Przyswajanie przez dziecko podstaw systemu językowego. — *SPFFBU A* 5, 118—119
 58 (h) *dyslalie, falset, fonetický ústav KU, B. Hála, hůňavost, kakofonie, logopedie, mutace, odzírání, pultavost, začátky hlasové*. — *Malá encyklopedie*, Praha, ČSAV
- 1958
 59 (u) *Základní poznatky z fonetiky*. (Kapitola ve skriptech: M. Sovák, Defektologie speciální I, Logopedie, 2. v, s. 75—96)
- 1959
 60 (k) *Druhá fonetická studie o dětské řeči*. — *Spisy filos. fakulty University v Brně*, č. 57 (s. 164)
 61 (k) *Naše dítě se učí mluvit*. — Praha, SPN (s. 78)
 62 (s) *Příspěvek experimentální fonetiky k studiu lateralit*. — *Sborník VŠP*, Praha, s. 143—146
 63 (s) *Fonetika v díle Ant. Frinxy*. — *Acta Univ. Carol., Slavica Pragensia* I, 15—20
 64 (s) *Hlásky f a v v řeči dětské*. — *Ibid.* 31—36

- 65 (h) *řeč, řeč dítěte, registrace fonetická, transkripce fonetická* — Encyklopedie praktického lékaře.
- 66 (r) B. Hála, *Technika mluveného projevu*. — NŘ 42 (1959) 94—98
- 67 (z) *Potřeba kultury mluveného slova*. — Sborník JAMU, Brno (s. 166—167)
- 1960**
- 68 (s) K. Ohnesorg—Fr. Brohm, *Jak se děti učí mluvit* — Sborník *Před branami školy*, Praha, SPN (s. 33—39)
- 69 (s) *Fonetické studie L. Dolanského*. — Sborník *Ladislav Dolanský*, Praha, SPN (s. 36—48)
- 70 (r) T. Slama-Cazacu, *Relațiile dintre gindire si limbaj in ontogeneza*. — Čsl. psychologie 4 (1960) 72—73
- 1961**
- 71 (s) *Studium mowy dziecięcej i opieka nad jej kształceniem w Czechosłowacji*. — Biuletyn Fonograficzny (Poznań) 3 (1960) 49—58
- 72 (s) *Zvláštnosti dětské výslovnosti a hláskoslovný vývoj v jazycích*. — Sborník *Dyslalie*, Praha (s. 81—85)
- 1962**
- 73 (u) *Nástin fonetiky jazyka francouzského, 2. v.* — Praha, SPN (s. 111)
- 74 (u) K. Ohnesorg—L. Bartoš, *Nástin fonetiky jazyka španělského, 2. v.* — Praha, SPN (s. 97)
- 75 (r) *Pierwsza słoweńska praca o rozwoju mowy dziecka*. — *Logopedia* (Lublin) 4 (1962) 55—57
- 76 (r) R. Kolarič, *Slovenski otroški govor*. — SPFFBU A 10, 220—221
- 1963**
- 77 (u) P. Beneš—K. Ohnesorg, *Latina pro posluchače romanistiky* — Praha, SPN (s. 172)
- 78 (r) T. Slama-Cazacu, *Dialogul la copii*. — *Pedagogika* 13 (1963) 515—517
- 79 (z) *Telefon či telefon?* — *Host do domu* 10 (1963) 324—325
- 1964**
- 80 (s) *Une contribution à la pédophonétique*. — *Ztschr. Phon.* 17 (1964) 265—268
- 81 (s) *Opposition sourde/sonore dans le langage enfantin*. — *Bulletin de la Société roumaine de la linguistique romane I* (1964) 76—77 (București)
- 82 (r) *Renesance studia dětské řeči*. — SPFFBU B 9, 228—239
- 83 (s) *Hluchoněmé děti jako námět Mussetovy povídky*. — *Otázky defektologie* 6 (1963—1964) 195—197
- 84 (s) *Sykavky a kultura mluveného slova*. — *Čes. jazyk* 14 (1964) 440—442
- 85 (r) A. N. Gvozdev, *Voprošy izučenija detskoj reči*. — SPFFBU A 12, 241—243
- 86 (r) M. Cohen, *Pour une sociologie du langage*. *Ibid.*, 259
- 87 (r) *Z nových prací o dětské řeči*. — *Pedagogika* 14 (1964) 494—498
- 88 (z) *Moravismy skutečné a domnělé*. — *VŽ* 1964, s. 298
- 1965**
- 89 (u) *Nástin fonetiky jazyka francouzského, 3. v.*, — Praha, SPN (s. 87)
- 90 (u) L. Bartoš—K. Ohnesorg, *Zvukový a pravopisný rozbor španělštiny*. — Praha, SPN (s. 142)
- 91 (u) *Základy fonetiky* — M. Sovák a kol., *Logopedická péče na zvl. školách*, Praha, SPN (s. 41—50)
- 92 (s) *Das Phonem und seine Realisierung in der Kindersprache*. — *Proceedings of the Fifth International Congress of Phonetic Sciences, Basel—New York 1965*, 441—445
- 93 (s) *Étude sur le langage enfantin*. — Sborník filos. fakulty University Komenského XVI (1964), 19—30
- 94 (s) *La syllabe et les qualités prosodiques dans le langage enfantin*. — *Omăgiu lui Alexandru Rosetti* (București), s. 639—653
- 95 (r) M. Cohen et col., *Études sur le langage enfantin*. — SPFFBU A 13, 210—212
- 96 (r) T. Slama-Cazacu, *Dialogul la copii*. — *Logopedia*, Lublin, 6 (1965) 97—98
- 97 (r) Ruth Hirsch-Weir, *Language in the Crib*. — *Ibid.*, 100
- 98 (r) M. Cohen, *Études sur le langage enfantin*. — *Ibid.* 99—100
- 99 (r) Boh. Hála, *Uvedení do fonetiky češtiny*. — *Biuletyn fonograficzny*, Poznań, 7 (1965) 87—88
- 100 (z) *V. międzynarodowy kongres nauk fonetycznych w Münsterze*. — *Logopedia*, Lublin, 6 (1965) 87—88

1966

(do 30. 6.)

- 101 (s) *Le vers enfantin.* — Teorie verše I. (Sborník brněnské versologické konference), s. 55—59
- 102 (s) *Deformace výslovnosti v uměleckém přednesu a dětské dyslalie.* — Sborník *Pracovní výchova defektních dětí*, Praha SPN, 253—257
- 103 (s) *Bez čeho nelze žít.* — VI. Justl, Slyšet se navzájem. (60 hlasů o uměleckém přednesu) Orbis, Praha 1966, 48—51
- 104 (s) V. Chmelář—K. Ohnesorg, T. Slama-Cazacu, Dialogul la copii. (*Předmluva k čes. překladu.*) SPN Praha, 1966, 5—11

Sestavila Jarooslava Pačesová

Karl Kinsler

